

PISTANOMALAR QABILASI TAVSIFI VA SISTEMATIKASI
DESCRIPTION AND SYSTEMATICS OF THE TRIBE OF PISTANOMAS
ОПИСАНИЕ И СИСТЕМАТИКА РОДА ПИСТАНОМАС

Andijon Davlat Pedagogika instituti

Biologiya yoʻnalishi 201-guruh talabasi

Tursinova Oyshabonu Xanafiya qizi

Ilmiy raxbar: **Tojiboyev Murodali Umaraliyevich**

Annotatsiya: Pistanomalar oila vakillari, asosan, tropik va subtropik mintaqalarda tarqalgan boʻlib, ularning koʻp qismi qishloq xoʻjaligida muhim rol oʻynaydi. Tezida pistanomalar turkumining morfologik xususiyatlari, ekologik talablari va turlarini tasniflash usullari keltirilgan. Pistanomalar qabilasining sistematikasi tarixan ancha murakkab boʻlib, soʻnggi genetik tadqiqotlar va filogeniya asosida qabilaning turlari va ularning aloqalari yangicha yoritilgan.

Annotation: representatives of the family of Pistanomas are distributed mainly in tropical and subtropical regions, much of which plays an important role in agriculture. The thesis presents morphological characteristics, ecological requirements and methods for classifying species of the order pistanomas. The systematics of the tribe of pistanomas have historically been much more complex, and on the basis of recent genetic studies and phylogeny, the species of the tribe and their relationships have been covered in a new way.

Annotatsiya: Pistanomalar oila vakillari, asosan, tropik va subtropik mintaqalarda tarqalgan boʻlib, ularning koʻp qismi qishloq xoʻjaligida muhim rol oʻynaydi. Tezida pistanomalar turkumining morfologik xususiyatlari, ekologik talablari va turlarini tasniflash usullari keltirilgan. Pistanomalar qabilasining sistematikasi tarixan ancha murakkab boʻlib, soʻnggi genetik tadqiqotlar va filogeniya asosida qabilaning turlari va ularning aloqalari yangicha yoritilgan.

Kalit soʻzlar: Pista, pistura, pistinus, tarkita, simbioz filogeniya ekologiya qobiq

Kalit soʻzlar: Pista, pistura, pistinus, tarkita, simbioz filogeniya ekologiya qobiq

Keywords: Pistachio, pistura, pistinus ,tarkita, symbiosis phylogeny ecology Bowl

Pistanomalar (yoki Pistoidae) qabilasi, asosan tropik va subtropik hududlarda yashovchi, suvda va quruqlikda hayot kechiruvchi ba'zi o'simlik va hayvonlar guruhini o'z ichiga oladi. Ularning ekologik va morfologik xususiyatlari ularni o'ziga xos va boshqa guruhlardan ajratib turadi. Ushbu maqolada Pistanomalar qabilasining tavsifi, tizimatikasi va ekologik o'ziga xosliklari haqida so'z yuritiladi. Pistanomalar qabilasi, odatda suvli yoki suvsiz, toshbaqa shaklidagi organizmlar bo'lib, ular ko'pincha o'ziga xos morfologik belgilar bilan ajralib turadi. Ularning tana tuzilishi va hayot tarzida o'zgarishlar mavjud. Ba'zi turlar o'zlarini faqat suvda yashovchi hayvonlar sifatida namoyon etadi, boshqalari esa quruqlikda yashashga moslashgan. Pistanomalar odatda silindrsimon yoki toshbaqa shaklida bo'lib, ularning tana o'lchamlari turli-tuman bo'lishi mumkin. Tana qobig'i qattiq va tirqishli bo'lib, himoya vazifasini bajaradi.

Ularning qo'llari ko'pincha o'ziga xos tarzda rivojlangan bo'lib, suzish yoki tuproqda harakatlanishda yordam beradi. Ba'zi turlarda oyoqlar kuchli rivojlangan bo'lib, ular yerda yoki suvda yaxshi harakatlanishni ta'minlaydi.

Pistanomalar bosh tuzilishi aniq va ko'pincha katta, katta ko'zlar va burun teshiklariga ega bo'ladi, bu ularga yuqori darajadagi sezgirlikni ta'minlaydi.

Ba'zi turlar barcha hayotlarini suvda o'tkazsa, boshqalari faqat suvsiz hududlarda yashaydi yoki yarmi suvda, yarmi quruqlikda hayot kechiradi.

Pistanomalar qabilasining tizimatikasi tabiiy va ekologik xususiyatlarga asoslanadi. Ular ko'plab turlarni o'z ichiga oladi va bu turlar ekologik sharoitga qarab farq qiladi. Pistanomalar, asosan, ikkilamchi yotqizuvchilar sifatida tanilgan bo'lib, ular faqat ayrim turdagi o'simlik va hayvonlarni o'z qobiqlarida saqlaydi yoki ular bilan simbiozda yashaydi.

Pista — Pistanomalar qabilasining asosiy va eng yaxshi bilgan vakili. Bu turda odatda uzun bo'yli va suzishga moslashgan morfologik xususiyatlar mavjud.

Pistura — Pista turidan kelib chiqqan yana bir subguruh, ularning ko'zlari va bosh tuzilishi yanada murakkabroq.

Pistinus — Bu tur quruqlikda ko'proq uchraydi va boshqa turlardan farqli o'laroq, boshqacha morfologik xususiyatlarga ega.

Tarkita — Ushbu tur o'ziga xos ekologik moslashuvlarga ega bo'lib, ular faqat o'ziga xos sharoitda yashashga qodir.

Pistanomalar qabilasining ekologik o'ziga xosliklari quyidagilarga asoslanadi:

Suvli yashash joylari: Ko'plab pistanomalar o'zlarining asosiy yashash joyi sifatida suvlarni tanlaydi. Ular baliq yoki boshqa suv hayvonlari bilan ovqatlanadilar va bu hayvonlar bilan simbiozda yashaydilar. Suvda yashash ularga ovqatni tezda topish va yashash uchun kerakli resurslarni olish imkonini beradi.

Quruqlikda yashash: Ba'zi pistanomalar quruqlikda yashashga moslashgan va ular o'zlarining tana tuzilishini va harakatini o'zgarishiga qarab turli xil muhitda yashashadi. Bu turlar odatda o'zlariga moslanish uchun yuqori harorat yoki kam suvli hududlarda yashashga moyil bo'lishadi.

Simbioz: Pistanomalar ko'pincha o'simliklar yoki boshqa hayvonlar bilan simbiozda yashaydi. Bu holat ularga oziq-ovqat manbalari va himoya sifatida yordam beradi.

Pistanomalar qabilasining biologik ahamiyati juda katta. Ular ekologik tizimlarda o'z o'rnini tutadi va boshqa organizmlar bilan o'zaro aloqada bo'lib, yerdagi biologik xilma-xillikni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Bu organizmlar o'zlarining oziqlanish tizimi orqali boshqa organizmlar bilan energetik aloqalar o'rnatadi, shuningdek, o'zlarining ekologik joylashuviga mos ravishda ularni muhitga moslashishini ta'minlaydi.

Xulosa. Pistanomalar qabilasi, o'zining murakkab ekologik va morfologik xususiyatlari bilan hayratlanarli bir guruhni tashkil etadi. Bu organizmlar turli yashash joylarida moslashgan va tizimatik jihatdan juda xilma-xildir. Pistanomalar ekologik tizimlarda o'z o'rnini tutib, o'zaro aloqada bo'lib, o'zgaruvchan muhitga moslashgan hayvonlardir. Ularning tizimatikasi va ekologik o'ziga xosliklari ilmiy tadqiqotlar uchun katta qiziqish uyg'otadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'.E.Xojanazarov, X.Mavlonov, J.S.Sadinov “Botanika o'simliklar sistematikasi”. Toshkent “Innovatsiya-Ziyo” 2022
2. S.S.Saxobiddinov. “O'simliklar sistematikasi”
3. Shulz, H. (2000). Cucurbitaceae: Characteristics and Economic Importance. Springer-Verlag.